

24

land en *water*

een synthese voor nu en later

L Een inventarisatie van de belangen van gemeenten en waterschappen
in relatie tot de toekomst van de Westerschelde

R626

VLIZ (vzw)

VLAAMS INSTITUUT VOOR DE ZEE

FLANDERS MARINE INSTITUTE

Oostende - Belgium

land en water

een synthese voor nu en later

Een inventarisatie van de belangen van gemeenten en waterschappen
in relatie tot de toekomst van de Westerschelde

*wie niet van gisteren is,
denkt na over de toekomst*

een uitgave van de Taakgroep Westerschelde,
Vereniging Nederlandse Riviergemeenten

oktober 2000

INHOUDSOPGAVE

Aanleiding	5
Karakteristiek gemeenten en waterschappen rondom de Westerschelde	7
Belangen van gemeenten en waterschappen per thema	10
Thema 1 - Veiligheid	11
Thema 2 - Toegankelijkheid	14
Thema 3 - Natuurlijkheid	17
Thema 4 - Toerisme en Recreatie	20
Thema 5 - Overige Functies	22
Thema 6 - Samenwerking	24
Streefbeeld voor de Westerschelde	26
Bijlagen	28
I. Het door de Taakgroep geaccordeerde projectplan	29
II. Toegepaste werkwijze	32
III. De 12 interviews en vergaderdata van Werkgroep, Begeleidingscommissie en Taakgroep	33

AANLEIDING

Gemeenten en waterschappen worden in toenemende mate geconfronteerd met nieuw beleid of nog te ontwikkelen beleid met betrekking tot de Westerschelde en de aanliggende binnendijkse gebieden. Vanuit activiteiten gerelateerd aan beide gebieden wordt steeds meer aanspraak gemaakt op de beschikbare ruimte. De ruimte wordt echter schaars, zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin.

De verschillende overheden geven ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid richting aan de werkzaamheden die bestaand en nieuw beleid met zich meebrengen. Van gemeenten en waterschappen wordt echter verwacht dat ze hieraan niet alleen mede inhoud, maar ook uitvoering geven.

Gezien de ontwikkelingen met betrekking tot de Westerschelde op Europees niveau (Kaderrichtlijn Water; EU), nationaal niveau (Lange Termijn Visie Schelde estuarium; Nederland en Vlaanderen) en provinciaal niveau (Integrale Visie Deltawateren; Provincie Zeeland) en actualisatie of herziening van het Beleidsplan Westerschelde (Bestuurlijk Overleg Westerschelde; BOWS) wil de Taakgroep Westerschelde van de Vereniging van Nederlandse Riviergemeenten (VNR) tijdig inspelen op al deze ontwikkelingen. Om deze reden heeft de Taakgroep Westerschelde het initiatief genomen, en dit aangekondigd in het BOWS, om de belangen van gemeenten en waterschappen in relatie tot de toekomst van de Westerschelde in kaart te brengen en ideeën voor mogelijke oplossingen aan te dragen.

Bij de inventarisatie is niet uitgegaan van formele besluiten van colleges. Ook een veilige ambtelijke opsomming van bestaand of nog te ontwikkelen beleid is vermeden. Met de aanwezige (terrein)kennis bij de gemeenten en waterschappen is getracht om politiek bespreekbare en onder voorwaarden realiseerbare ideeën aan te dragen. Hieraan kunnen overigens geen bestuurlijke consequenties of rechten worden ontleend.

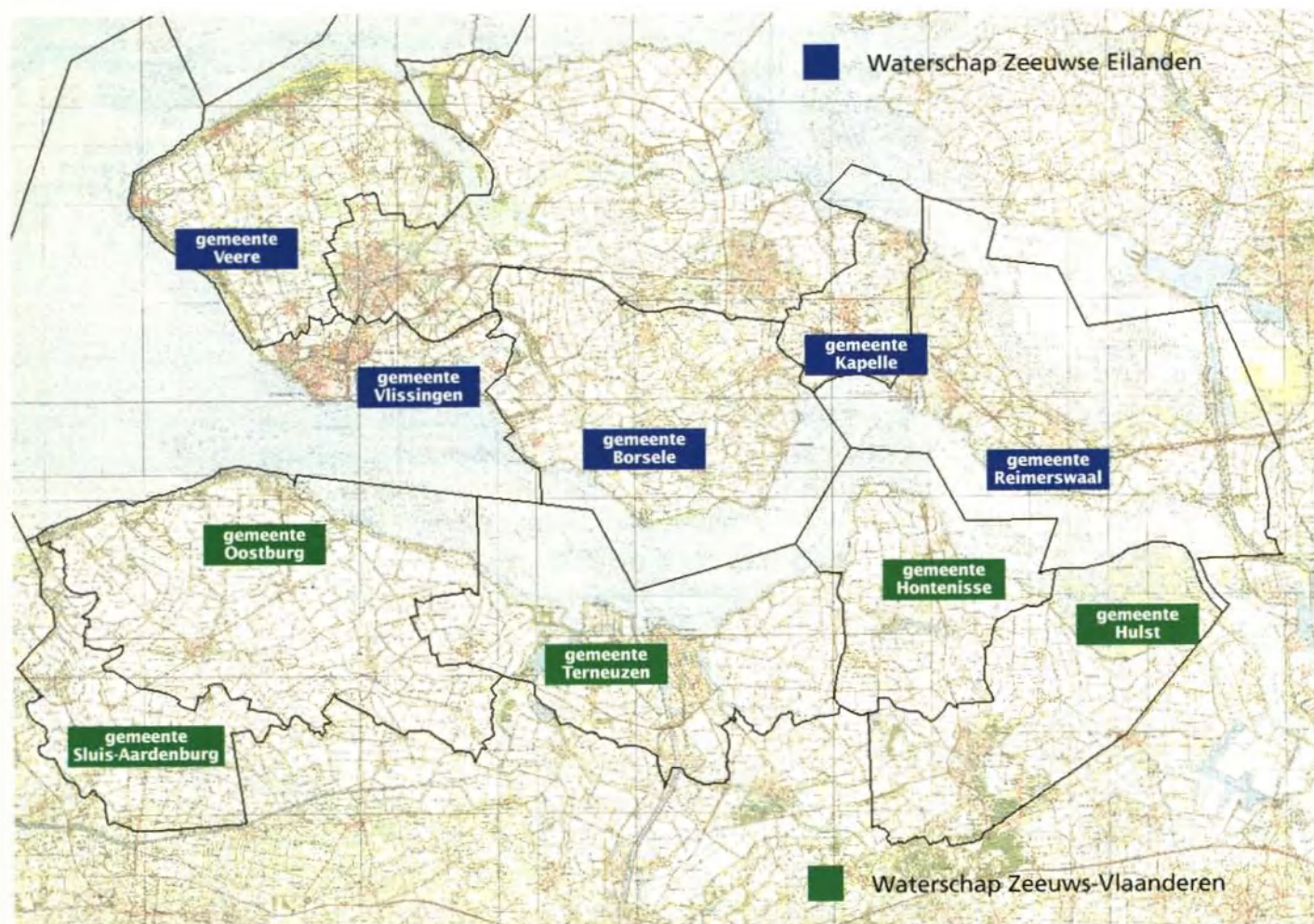
De inventarisatie is uitgevoerd door het Schelde InformatieCentrum samen met een ambtelijke werkgroep en een bestuurlijke begeleidingscommissie. Interviews zijn gehouden met de 10 gemeenten en 2 waterschappen gelegen aan de Westerschelde. Het projectplan en de gebruikte werkwijze zijn te vinden in de bijlagen I, II en III.

Uit de interviews komt telkens weer de koppeling tussen land en water naar voren. Voor gemeenten en waterschappen kan de Westerschelde, het buitendijkse deel, niet los gezien worden van het binnendijks deel. Vandaar de titel van dit rapport.

KARAKTERISTIEK GEMEENTEN EN WATERSCHAPPEN RON

DOM DE WESTERSCHELDE

In de Provincie Zeeland grenzen tien gemeenten en twee waterschappen aan de Westerschelde. Ten zuiden van de Westerschelde zijn dit de gemeenten Hulst, Hontenisse, Terneuzen, Oostburg en Sluis-Aardenburg, ten noorden de gemeenten Reimerswaal, Kapelle, Borsele, Vlissingen en Veere. Ten zuiden van de Westerschelde is het waterschap Zeeuws-Vlaanderen het verantwoordelijke waterschap, ten noorden ervan is dat het waterschap Zeeuwse Eilanden.

De Westerschelde heeft voor gemeenten en waterschappen een wisselende prioriteit. Dit speelt vooral vanuit de economische invalshoek. Namelijk door de directe of indirecte werkgelegenheid vanuit havengebonden activiteiten of het toerisme.

Bestuurlijk ervaren de gemeenten en waterschappen het beleid van de Westerschelde als onderwerp van hogere overheden. De bestemming (en het lot) van de Westerschelde wordt op (inter)nationaal niveau geregeld. De regionale en lokale invloed op de Westerschelde is beperkt.

Op provinciaal niveau beperkt het streekplan de mogelijkheden (woningbouw, vestiging bovenregionale industrie) van de plattelandsgemeenten rondom de Westerschelde fors. Dit tast het leefklimaat in de kleine kernen aan. Het verdwijnen van de veerdiensten heeft grote gevolgen voor Zeeuwsch-Vlaanderen maar ook voor Vlissingen en Reimerswaal. Het toepassen van integraal omgevingsbeleid is een kans om samenhang tussen stad en platteland te krijgen. De provincie werkt hieraan voor Borsele in relatie met Goes.

Hieronder wordt een korte schets gegeven van de tien gemeenten en de twee waterschappen.

BORSELE

Borsele is een gemeente met contrasten. In het westen ligt het Sloegebied met veel economische activiteiten gerelateerd aan de scheepvaart op de Westerschelde. Een belangrijk deel van de bevolking werkt dan ook in het Sloegebied. In het midden en het oosten kenmerkt Borsele zich door het Waardevol Cultuurlandschap (WCL). Borsele streeft een verbinding na tussen deze twee via integraal omgevingsbeleid. Het ontstaan van het gebied heeft een duidelijke relatie met de Westerschelde. De bevolking is zich daar, in positieve zin, niet van bewust. Het gebied wordt gekenmerkt door grootschalige traditionele landbouw en fruitteelt. Kleinschalige landbouw in combinatie met recreatie en natuurbeleving is in ontwikkeling. De recreatie langs de waterkering en buitendijks is beperkt. De ligging aan de scheepvaartroute beperkt de waterrecreatie. Het belang van de Westerschelde voor Borsele is vrij groot.

HONTENISSE

Hontenisse is een agrarische gemeente en profileert zich daarnaast ook als woongemeente. Het streekplan beperkt de woningbouw. Hontenisse is een gemeente 'met het gezicht naar de Westerschelde'. Hontenisse is zich hiervan duidelijk bewust. De veerdienst Kruiningen Perkpolder en enkele havengerelateerde bedrijven zijn van belang voor de werkgelegenheid. Ook op het gebied van recreatie en natuur (Land van Saeftinge) heeft Hontenisse een band met de Westerschelde. De vaarroute loopt vlak langs de zeedijk. Aan de ene kant is dit een toeristische trekpleister, aan de andere kant beperkt dit de dijk-, strand- en waterrecreatie.

HULST

Hulst is een agrarische gemeente en profileert zich tevens als woongemeente en toeristisch koopcentrum. Het streekplan beperkt de woningbouw en de vestiging van bovenregionale bedrijven. De gemeente heeft geen woonkern direct aan de Westerschelde. Het inter-

KARAKTERISTIEK GEMEENTEN EN WATERSCHAPPEN RONDOM DE WESTERSCHELDE

nationaal bekende natuurgebied, het land van Saeftinge, is niet in beheer bij de gemeente. De toegang loopt via gemeente Hontenisse. Verder is er wat dijkrecreatie. Hulst volgt de ontwikkelingen van het Antwerpse havengebied en Doel nauwlettend. Hulst wil meer samenwerking met Vlaanderen op bestuurlijk en ambtelijk niveau. De betrokkenheid bij de Westerschelde is wisselend.

KAPELLE

Kapelle richt zich overwegend op fruitteelt, akkerbouw en voor het noordelijk deel grenzend aan de Oosterschelde, op toerisme. Slechts een klein deel van de Westerschelde behoort tot Kapelle. De gemeente richt zich hierdoor meer op de Oosterschelde. Aan de Westerschelde zijde beperkt de recreatie zich tot dijkrecreatie. Het belang van de Westerschelde voor Kapelle is gering, zij het dat wel nadrukkelijk aandacht wordt gevraagd voor de noodzaak van veilige weg-, spoor- en waterverbindingen, alsmede voor het handhaven van het loodssysteem op de Westerschelde met het oog op de veiligheid.

OOSTBURG

Oostburg profileert zich als toeristische gemeente en wil dit imago verder versterken. Naast het verblijfstoerisme (water en strand) zijn belangrijke economische peilers landbouw, visserij en de visverwerkende industrie in Breskens. Oostburg streeft naar integraal kustzone beheer met win-win situaties op het gebied van veiligheid, natuur en toerisme. Voor het achterliggend gebied wordt gestreefd naar combinaties van natuur, toerisme en landbouw. Bij de ontwikkeling van deze plannen werkt Oostburg nauw samen met Sluis-Aardenburg en het waterschap Zeeuws-Vlaanderen. Oostburg heeft een sterke binding met de Westerschelde.

REIMERSWAAL

Reimerswaal is een plattelandsgemeente met als belangrijkste economische dragers de traditionele, grootschalige akkerbouw, de grootschalige verwerking van akkerbouwproducten en de schelpdiersector (Yerseke). De gemeente staat eerder met de rug dan met het gezicht naar de Schelde. Een belangrijke reden hiervoor is het economische belang van de aan de Oosterschelde gerelateerde schelpdiersector. De belangstelling voor biologische landbouw en de koppeling landbouw-recreatie-natuur is gering. Reimerswaal beschouwt zichzelf verder als woongemeente, maar het streekplan beperkt de mogelijkheden hiervoor in hoge mate. Vanwege de geografische ligging is Reimerswaal vooral ook een vervoerscorridor. Het belang van de Westerschelde voor Reimerswaal ligt daardoor bij veilige spoor-, weg- en waterverbindingen en leidingstraten.

SLUIS-AARDENBURG

Sluis-Aardenburg heeft een korte kuststrook in de monding van de Westerschelde. Aan deze kuststrook ligt het vermaarde natuurgebied Het Zwin, dat gedeeld wordt met België. Recreatie en toerisme vormen de belangrijkste economische peilers, met name het kooptoerisme. Samen met de gemeente Oostburg is een structuurvisie en een recreatievisie opgesteld. Hierin zijn integraal kustzonebeheer (ook grensoverschrijdend) en combinaties van recreatie en toerisme, natuur en landbouw belangrijke aandachtspunten. Bovendien werkt de gemeente aan het herstel van de verbinding tussen Sluis en de Westerscheldemonding en de aanleg van een jachthaven op de historische locatie in Sluis. Dit project maakt win-win situaties mogelijk op waterstaatkundig, ecologisch en economisch gebied. Sluis-Aardenburg heeft een belangrijke binding met de Westerschelde, met name in economisch opzicht.

TERNEUZEN

Terneuzen profileert zich sterk als werk- en woongemeente. Het beleid van de gemeente richt zich op het versterken van de relatie van de stad met het water (boulevard/woonappartementen). Terneuzen heeft een sterke economische binding met de Westerschelde. Dit komt vooral door het kanaal Gent-Terneuzen en de industrie in de kanaalzone. Toerisme is minder van belang. Voor zijn economische ontwikkeling richt Terneuzen zich ook op Vlaanderen. In het streekplan Zeeland is Terneuzen een van de groeigemeenten. Terneuzen ziet Zeeuwsch-Vlaanderen als drie gebieden met drie verschillende hoofdfuncties. In het westen toerisme, in het midden werken en in het oosten wonen. Als gevolg van de aanleg van de Westerscheldetunnel zal een sterke(re) relatie ontstaan met de overige Zeeuwse steden (Middelburg, Vlissingen, Goes). De betrokkenheid van Terneuzen met de Westerschelde is groot.

VEERE

Veere typeert zichzelf als een toeristisch - recreatieve gemeente met een sterk agrarische achtergrond. Veere is sterk gericht op het behoud en versterken van de bestaande kwaliteiten van wonen, toerisme en recreatie, groen en cultuurhistorisch erfgoed. Een groot aantal inwoners werkt in het Sloegebied. De scheepvaart dicht langs de kust wordt gezien als een toeristische attractie. De potenties van natuur samen met recreatie worden onderkend maar zijn op dit moment wellicht nog een stap te ver voor de behoudende landbouw. Veere is alleen pro-actief in relatie tot de Westerschelde als het toerisme en recreatie betreft.

VLISSINGEN

Vlissingen is een woon-, werk-, recreatie- en toeristische gemeente. De ligging aan de Westerschelde met strand en boulevard

sprekt tot de verbeelding. Het voorzieningspeil maakt Vlissingen tot een aantrekkelijke woongemeente. Vlissingen is bovendien groeigemeente. Vlissingen-Oost bezit bovenregionale bedrijven en haven gebonden industrie. Veel inwoners werken in het Sloegebied. Vlissingen heeft economische potenties die een duidelijke relatie met de Westerschelde hebben. Een voorbeeld is de nieuw te bouwen container terminal. Het Fort Rammekens met het aansluitend natuurgebied wordt versterkt door de in ontwikkeling zijnde natuurcompensatieprojecten. De verplaatsing van het KSG bedrijf uit de stad is een kans om het wonen aan het water te vergroten. Vlissingen profileert zich toeristisch als maritieme stad. Vlissingen werkt samen met andere (buur-)gemeenten en onderhoudt contacten met Vlaamse gemeenten. Het belang van de Westerschelde voor Vlissingen is groot.

WATERSCHAPPEN ZEEUWSE EILANDEN EN ZEEUWS-VLAANDEREN

Het waterschap Zeeuwse Eilanden is begin 1996 ontstaan door een fusie van de vier waterschappen in de provincie Zeeland noordelijk van de Westerschelde, het waterschap Zeeuws-Vlaanderen op 1 januari 1999 door een fusie van de drie waterschappen in de provincie Zeeland zuidelijk van de Westerschelde. De taken van beide waterschappen zijn het beheer van waterkeringen, het (binnendijs) waterkwantiteits- en kwaliteitsbeheer (waaronder peilbeheer en zuivering van huishoudelijk afvalwater) en het beheer van plattelandswegen. Belangrijkste raakvlak voor beide waterschappen met de Westerschelde is het beheer en onderhoud van de Westerschelde dijken. De veiligheid staat daarbij voorop. Bij de taakuitoefening hantieren de waterschappen een brede visie met aandacht voor aanverwante belangen zoals natuur en recreatie.

Waterschap Zeeuwse Eilanden

BELANGEN VAN GEMEENTEN EN WATERSCHAPPEN PER THEMA

Hieronder staan de belangen van gemeenten en waterschappen voor een zestal thema's. Bij de keuze van de thema's is allereerst uitgegaan van de thema's zoals gebruikt in de Lange Termijn Visie Schelde estuarium (LTVS). Dit leidt tot de thema's Veiligheid, Toegankelijkheid en Natuurlijkheid. Anders dan in de LTVS wordt hier onder veiligheid niet alleen de Veiligheid tegen overstroming maar ook de risico's van de scheepvaart en de afvoer van overtollig polderwater verstaan. Met name de bedreigingen en risico's van de scheepvaart zijn een direct gevolg van de 'Toegankelijkheid' van de Westerschelde. De thema's van LTVS zijn aangevuld met een drietal thema's die van belang zijn voor gemeenten en waterschappen, Toerisme en Recreatie, Overige Functies en Samenwerking. Het thema Toerisme en Recreatie is zo genoemd om onderscheid te maken tussen (verblijfs)recreatie als

toeristische bedrijfstak, en recreatie, hoofdzakelijk voor de eigen inwoners. Onder overige functies vallen visserij, zandwinning, het snijden van zeegroenten, leidingstraten en archeologisch waardevolle gebieden. Ook het wonen c.q. bouwen op stranden en waterkeringen valt onder dit thema. Als laatste komt samenwerking aan de orde. De tien gemeenten en twee waterschappen onderhouden afzonderlijk contacten met een scala aan overheids- en particuliere instellingen. Daarnaast werken ze onderling samen in steeds wisselende samenstelling. Daarbij lopen de belangen van de diverse gemeenten en waterschappen niet altijd parallel. Redenen genoeg dus om aan dit aspect aandacht te schenken.

De opzet per thema in dit rapport is als volgt. Als eerste een streefbeeld, dat uit de interviews is afgeleid. Vervolgens in het kort de huidige situatie en ten slotte komen de (mogelijke) bedreigingen en kansen aan de orde. Bij de huidige situatie staan slechts de aspecten relevant voor deze studie vermeld. Een volledig en actueel overzicht van de huidige situatie geeft de korte termijn schets van de LTVS. Een kans of bedreiging staat vermeld onder alle thema's waarvoor deze geldt. Dit betekent dus dat sommige kansen of bedreigingen op meerdere plaatsen staan. Tenslotte: om recht te doen aan de opvattingen of belangen van een individuele gemeente of waterschap staat, daar waar relevant, de naam van de desbetreffende gemeente of waterschap tussen haakjes.

STREEFBEELD

Het waarborgen van de veiligheid tegen overstromen met een goede afvoer van het overtollig polderwater en waarbij risicocontouren geen belemmering vormen voor andere activiteiten op land en water. Kansen op aanvaringen en ongelukken worden door een goed vaarwegbeheer geminimaliseerd.

HUIDIGE SITUATIE

De gemeenten vinden dat Rijkswaterstaat en de waterschappen op dit moment de veiligheid tegen overstromingen goed waarborgen. Dit geldt ook voor de afvoer van overtollig polderwater. Illustraties hiervoor zijn de permanente landelijke aandacht voor de veiligheid tegen overstromen (het kustbeleid), de jaarlijkse toetsing van de basiskustlijn met de daaruit voortvloeiende zandsuppleties en de enkele jaren geleden voor het eerst uitgevoerde toetsing van de dijken rondom de Westerschelde. Dit laatste resulteerde voor de Westerschelde in een omvangrijk programma voor dijkherstel. Voor mogelijke dijkversterkingen in de toekomst wordt inmiddels via de Keur Waterkeringszorg een strook van ongeveer 60 meter gereserveerd.

De gemeenten gaan er overigens van uit dat bovenstaande twee taken altijd optimaal dienen te worden uitgevoerd.

Ontpolderen in de Westerschelde levert geen grotere veiligheid op omdat de toename van de komberging vrijwel geen aftopping van het getij geeft (Waterschappen).

Een bron van zorg voor gemeenten en waterschappen blijft het vervoer van gevaarlijke stoffen over de Westerschelde. Het risico van

het transport van gevaarlijke stoffen over de Westerschelde leidt er toe dat de kans dat iemand overlijdt ten gevolge van een ongeval met dat transport groter is dan de landelijke norm van éénmaal in de één miljoen jaar (10^{-6} risico). Door bronmaatregelen zijn de bij dit risico horende risicocontouren de afgelopen jaren in belangrijke mate richting de oevers van de Westerschelde opgeschoven (Vlissingen), in Oostburg is een verslechtering opgetreden. Ook in Terneuzen en Reimerswaal ligt de contour gedeeltelijk binnen de oever. In de gebieden die binnen de 10^{-6} risicocontouren liggen worden woningbouw- en verblijfsfuncties sterk belemmerd. De huidige verdieping is overigens niet getoetst met betrekking tot de risicocontouren (Reimerswaal).

Voor de Westerschelde zijn er m.b.t. calamiteiten diverse plannen. Er is een calamiteitenplan dat in werking treedt bij het gevaar voor dijkdoorbraken. Voor rampen m.b.t. de scheepvaart is er een calamiteitenplan met verschillende uitvoeringsplannen.

BEDREIGINGEN

Gemeenten en waterschappen ervaren op dit moment de volgende (potentiële) bedreigingen met betrekking tot het gewenste streefbeeld:

- ★ De alsmaar toenemende waterstanden in (het oosten van) de Westerschelde door de toename van de getij-indringing door zeespiegelstijging of (verdere) verdieping. De mogelijke consequenties voor de waterkeringen bij verdere verdieping zijn voor de waterschappen zeer belangrijk. De indruk bestaat dat verdere verdieping problemen zal geven voor de dijken. Dijken zijn namelijk niet oneindig aan te passen. De stabiliteit van de vooroever is bepalend (Waterschappen). De gereserveerde 60 meter zone in de Keur Waterkeringszorg vormt bovendien een belemmering voor het binnendijks bouwen (Borsele). Verder kan de verhoging van de waterstanden problemen geven voor de afvoer van polderwater. Aanpassingen van gemalen zouden nodig kunnen zijn.

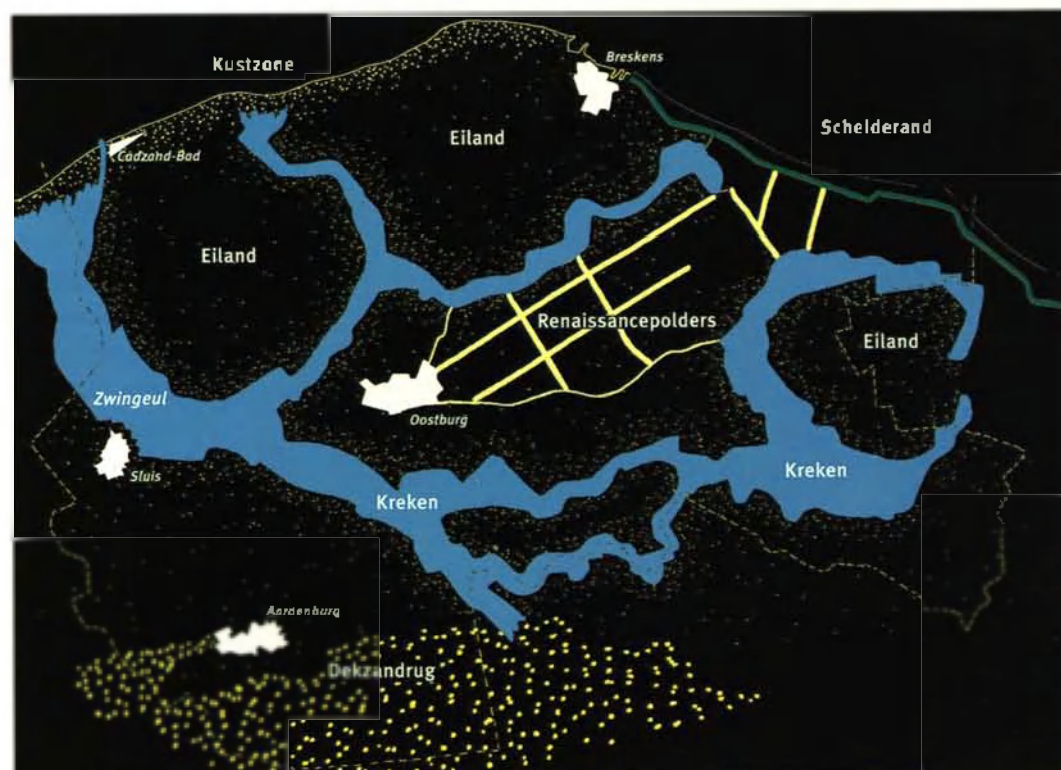
- ★ De effecten op de risicocontouren als gevolg van toename van de zeescheepvaart op de Westerschelde door een verruiming van de toegankelijkheid zijn onduidelijk. Gevreesd wordt dat de risicocontouren weer meer op de oever komen te liggen. Een uitbreiding van de risicocontouren vermindert de veiligheid van de inwoners, beperkt de huidige bestemming van de gebieden en belemmert planvorming.
- ★ De toenemende kans op ongelukken bij het verlagen van de normen voor de loodsplicht. Ongelukken zijn een potentieel gevaar voor de waterkeringen en natuurgebieden als het Land van Saeftinge.
- ★ Getwijfeld wordt aan de adequaatheid van het calamiteitenplan Westerschelde m.b.t. de scheepvaart (Terneuzen).
- ★ De lange aanvaartijd van de in Vlissingen gelegen boot met blusinrichting is een bedreiging voor het oostelijke deel van de Westerschelde. Hierdoor is dit gebied afhankelijk van het materiaal van bergers en reders (Terneuzen).
- ★ De toename van de scheepsgrootte en vaarsnelheid veroorzaken een grotere golfslag en dit zorgt voor nog meer onderhoud aan de waterkeringen (Waterschappen) en vergroot de risico's in de haventjes langs de Westerschelde (Hontenisse).
- ★ Door de grotere getij-indringing bij storm en zware regenval neemt de hoeveelheid water toe, die vanuit Vlaanderen via de binnenwateren achterlangs naar Zeeuws-Vlaanderen stroomt. Hierdoor kan wateroverlast ontstaan (Waterschap Zeeuws-Vlaanderen).

KANSEN

Gemeenten en waterschappen zien op dit moment de volgende (potentiële) kansen ter realisering van het gewenste streefbeeld:

- ★ Integraal (kustzone)beheer waarbij de veiligheid tegen overstromen blijft gewaarborgd, terwijl kansen voor diverse vormen van (recreatief) medegebruik ontstaan (Waterschap Zeeuws-Vlaanderen, Oostburg, Sluis-Aardenburg). Win-win situaties dus. Voorbeelden zijn vooroeververdedigingen met meer strand voor toerisme en recreatie (Oostburg). Nieuwe vooroevers in de Westerschelde met vergroting van de veiligheid en natuurlijkheid (Waterschappen). Het gebruik van zand uit de Westerschelde bij het handhaven van de basiskustlijn (Waterschap Zeeuws-Vlaanderen). Aandacht voor (recreatief) medegebruik bij het kust- en dijkonderhoud door Rijkswaterstaat en waterschappen (Terneuzen).
- ★ Vergroting van de binnendijkse bergingscapaciteit voor polderwaterafvoer. Met name zoute kwelgebieden zouden hiervoor geschikt zijn omdat natuurgebieden met gradiënten van zoet naar brak- of zoutwater waardevol zijn.
- ★ Een structurele oplossing voor het ammoniaktransport over de Westerschelde. Een optimale ligging van de ankerplaatsen in de Westerschelde kan de veiligheid ook vergroten. Berekening van de risicocontouren voor de Beneden Zeeschelde, in aanvulling op die voor de Westerschelde, zou wellicht tot grotere veiligheid kunnen leiden (Hulst). Verder vergroot een betere regeling voor calamiteiten de veiligheid (Terneuzen, Hulst).
- ★ Het aanbrengen van functie scheiding in de Westerschelde zodat de recreatievaart behouden blijft en versterkt kan worden, specifiek in de monding van de Westerschelde (Oostburg, Sluis-Aardenburg).

Toekomstvisie
"Geef kreken de ruimte"
(West Zeeuwsch-Vlaanderen)

TOEGANKELIJKHEID

STREEFBEELD

Een vaarweg waarvan gebruikt wordt gemaakt door de scheepvaart zonder schade, hinder, overlast en gevaar voor inwoners en activiteiten op het land. Een vaarweg welke de natuurlijkheid van de Westerschelde niet (verder) aantast en waarbij andere gebruiksfuncties, waaronder toerisme, visserij en zandwinning, mogelijk blijven.

HUIDIGE SITUATIE

De vaarweg naar Antwerpen is de afgelopen jaren verdiept. Schepen met een maximale diepgang van 11,6 m kunnen nu getij-ongebonden van en naar Antwerpen varen. De wens van Antwerpen is dat dit 14 meter wordt. Dit is nodig om Antwerpen toegankelijk te maken voor de komende generatie containerschepen. De gemeenten en waterschappen vinden echter dat de huidige (recent verdiepte) vaarweg naar Antwerpen nu al een aantal problemen oplevert. De omvang van het onderhoudsbaggerwerk is fors toegenomen. De nieuwe stortlocaties in het westen lijken niet voldoende capaciteit te hebben. De geulwandverdedigingen hebben de natuurlijkheid van de Westerschelde verminderd. Het natuurherstel compensatie-programma kan maar met moeite worden uitgevoerd. Dit geldt met name het buitendijkse deel van het programma. De opbrengst van de visserij in de monding is verminderd.

Veel havens tussen Le Havre en Hamburg hebben problemen met het realiseren van hun uitbreidingswensen. De realisatie van alle wensen zal tot overcapaciteit leiden. Daarom is het nuttig om een Europese milieu effect rapportage havenontwikkeling West Europa uit te voeren (Reimerswaal). Daarbij zullen voor- en nadelen (sterke en zwakke kanten) van alternatieven veel duidelijker worden. Voorbeelden hiervan zijn de verdere ontwikkeling van Zeebrugge in relatie tot een verdere groei van Antwerpen of de Maasvlakte Betuwelijn route tegen de Westerschelde IJzeren Rijn route.

Gemeenten en waterschappen zijn voor goed nabuurschap. Gemeenten en waterschappen zien het recht op vrije doorvaart naar Antwerpen als een recht van overpad. Gemeenten en waterschappen vinden dat bij het gebruik echter niet zomaar schade, last, hinder of gevaar mag ontstaan. Is dat wel het geval dan kan het probleem het best via bronmaatregelen worden opgelost. Dit geldt ook voor de Westerschelde als scheepvaartweg naar Antwerpen.

Sluizen Terneuzen

BEDREIGINGEN

Gemeenten en waterschappen ervaren op dit moment de volgende (potentiële) bedreigingen met betrekking tot het gewenste streefbeeld:

Een volgende verdieping van de vaargeul naar Antwerpen. Deze zal naar verwachting (extra) schade, hinder, overlast en gevaar veroorzaken. Gemeenten en waterschappen zien de volgende nadelige effecten van een verdere verdieping.

- ★ De toename van de scheepsgrootte en vaarsnelheid veroorzaken beide een grotere golfslag en dit zorgt voor nog meer onderhoud aan de waterkeringen (Waterschappen) en vergroot de risico's in de haventjes langs de Westerschelde (Hontenisse).
- ★ De afname van de natuurlijkheid van de Westerschelde. De geulwanden zullen nog steiler worden, de platen nog hoger. De Westerschelde zal daardoor nog meer het karakter van een scheepvaartkanaal naar Antwerpen krijgen (Waterschappen).
- ★ De toenemende kans op ongelukken bij het verruimen van de toegankelijkheid en het verlagen van de normen voor de loodsplicht. Ongelukken zijn een potentieel gevaar voor de waterkeringen, de recreatievaart en natuurgebieden als het Land van Saeftinge.
- ★ Het is onduidelijk of de toenemende kosten van een verder verdiepte Westerschelde wel opwegen tegen de (geldelijke) baten (Reimerswaal).
- ★ De verbreding van de risicocontouren bij een mogelijke toename van de scheepvaart. Dit belemmert in bepaalde gebieden woningbouw en verblijfsfuncties.
- ★ De vermindering van de dijkstabiliteit doordat bij verdieping de vooroevers steiler worden. De veiligheid neemt hierdoor af.
- ★ Het is onduidelijk of het wel mogelijk is om al het extra onderhoudsbaggerwerk (veilig) uit te voeren.
- ★ Het gebrek aan mogelijkheden voor eventuele natuurcompensatie. Dit geldt zowel voor de mogelijkheden binnendijs als de mogelijkheden buitendijs.
- ★ Afbreuk aan de economische potentie van de recreatievaart door de toename van de zeescheepvaart.
- ★ Een nieuwe verdieping beïnvloedt de omvang/veiligheid van de stranden. Deze zijn economisch zeer belangrijk voor de Westerschelde kustgemeenten (Oostburg, Sluis-Aardenburg, Vlissingen).

- ★ De vermindering van de visserij in het westen door de toename van het onderhoudsbaggerwerk. Door de toename van het onderhoudsbaggerwerk zal er meer baggerspecie gestort moeten worden. Gebeurt dit in het westelijk deel van de Westerschelde, dan heeft dit een negatief effect voor de visserij in dat deel.
- ★ De verdwijning van het archeologische monument Valkenisse (Reimerswaal).
- ★ De aantasting van de leefbaarheid (calamiteiten, geluid, lucht) in Oost Zeeuwsch-Vlaanderen door de verdere ontwikkeling van de linkeroever van Antwerpen (Hulst).

Nieuwe havenontwikkelingen in Zeeland zelf zouden bemoeilijkt kunnen worden door

- ★ gebrek aan natuurcompensatiegebieden en
- ★ de berging van de bij nieuwe havenontwikkeling vrijkomende grond (Terneuzen).

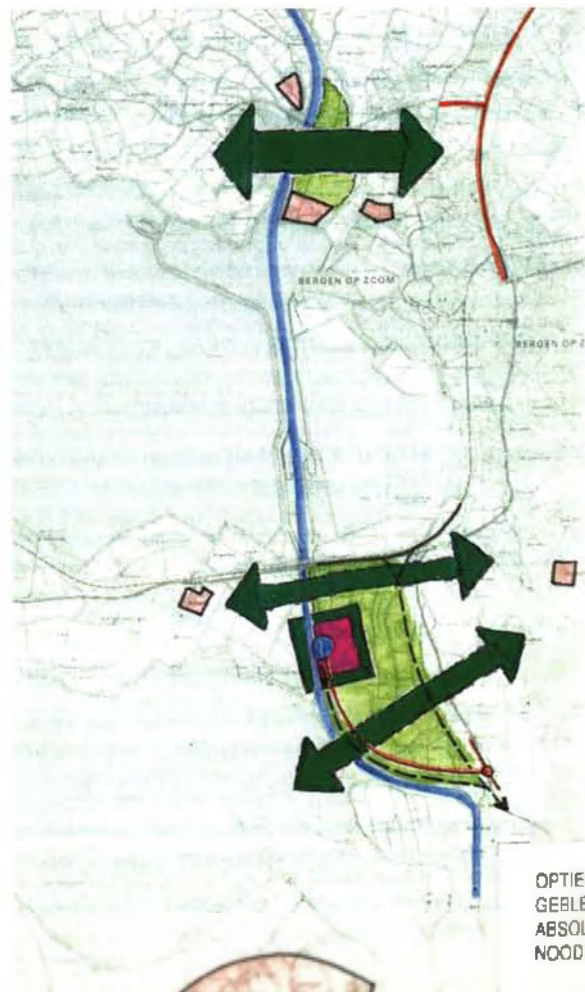
KANSEN

Gemeenten en waterschappen zien op dit moment de volgende potentiële economische kansen:

- ★ Verdere ontwikkeling van de havens van Terneuzen (o.a. de Braakmanhaven) bij een verdere verdieping van de Westerschelde. Voor Terneuzen geldt dit met name als tegelijkertijd ook het kanaal Gent-Terneuzen wordt verbreed en het sluisencomplex wordt vernieuwd (Terneuzen).
- ★ Ontwikkeling van het short sea vervoer (Reimerswaal, Hontenisse, Terneuzen) en een multi-modaal vervoerscentrum (Reimerswaal) bij verdere verdieping.
- ★ De Westerschelde tunnel zal naar verwachting kansen geven (Terneuzen, Vlissingen).
- ★ Een toename van de werkgelegenheid en van de woonfunctie voor de gemeenten in Oost Zeeuwsch-Vlaanderen bij verdere ontwikkeling van de linkeroever in Antwerpen (Hulst).

Toegang kanaal Gent-Terneuzen

Planontwikkeling Multimodaal Vervoerscentrum Reimerswaal

STREEFBEELD

*Een natuurlijke Schelde.
Een water(bodem)kwaliteit die de
ontwikkeling van de natuurlijkheid
niet beperkt. Behoud, herstel of
verbetering van de vogelfunctie,
de schaal- en schelpdierfunctie,
(trek)vis- en zeehondenpopulatie,
de kinderkamerfunctie, schor-
vegetaties en mensgerichte functies
als vis- en zwemwater.*

HUIDIGE SITUATIE

Gemeenten en waterschappen vinden dat de huidige verdieping de natuurlijkheid van de Westerschelde verder heeft aangetast. De omvang van het onderhoudsbaggerwerk is fors toegenomen. De geulwandverdedigingen hebben de natuurlijkheid van de Westerschelde verminderd. De geulwanden zijn steiler geworden, de platen verhoogd. De waterkwaliteit laat nog te wensen over. De visvangsten zijn afgenomen.

Ter compensatie van het verlies aan ondiep-watergebieden wordt een natuurherstelprogramma uitgevoerd. Dit gebeurt deels in het kader van het Natuurbeleidsplan. In het natuurcompensatieprogramma bleek geen plaats voor ontpolderen. Gemeenten en waterschappen vinden ontpolderen nog steeds vrijwel onbespreekbaar. Oostburg en Sluis-Aardenburg hebben vroeger overigens wel enkele mogelijkheden voor ontpolderen in combinatie met (recreatief) medegebruik aangegeven.

Gemeenten en waterschappen vinden dat de uitvoering van het natuurherstelprogramma te traag vordert. Dit geldt vooral voor het buitendijks deel van het programma. Het blijkt dus niet goed mogelijk om 'zoute getijde' natuur

die verdwijnt te compenseren. Gemeenten en waterschappen denken dat, in geval van toekomstig natuurherstel, het vinden van geschikte binnen- dan wel buitendijkse locaties moeilijk blijft. Dit wordt naar verwachting wat gemakkelijker als naast de natuurfunctie ook (vooral recreatief) medegebruik wordt toegestaan.

BEDREIGINGEN

Gemeenten en waterschappen ervaren op dit moment de volgende (potentiële) bedreigingen met betrekking tot het gewenste streefbeeld:

- ✱ De aantasting van de natuurlijkheid van de Westerschelde bij een volgende verdieping en verdere uitbreiding van andere functies.
- ✱ De slechte waterkwaliteit van het (polder)-water uit Vlaanderen (Hulst).
- ✱ De vogel- en habitatrichtlijn vanwege de externe werking buiten het aangewezen natuurgebied.

Bij toename van de natuurlijkheid zien gemeenten en waterschappen de volgende bedreigingen:

- ✱ De mogelijke beperkingen voor andere functies.
- ✱ De nadelige gevolgen voor de landbouw.

KANSEN

Gemeenten en waterschappen zien op dit moment de volgende (potentiële) kansen om het gewenste streefbeeld te realiseren:

- ★ Integraal kustzone beheer (robuuste duinen): de combinatie van veiligheid, natuurherstel of natuurontwikkeling met (vooral recreatief) medegebruik (Oostburg, Sluis-Aardenburg, Veere, Hontenisse).
- ★ De realisatie van meer natte binnendijkse gebieden, o.a. gecontroleerde overstromingsgebieden. (Zwin, Magaretha polder, Hedwig polder), vooral bij (toenemende) zoute kwel (Waterschap Zeeuws-Vlaanderen).

**Impressie Natuurherstelproject
Rammekenshoek Vlissingen**

- ★ De aanleg van nieuwe of versterking van bestaande natuurcompensatiegebieden, bijvoorbeeld als gevolg van nieuwe havenontwikkelingen (Terneuzen) (Vlissingen).
- ★ Het uitvoeren van het reguliere (vaarweg- en dijk-)onderhoud, zodanig dat de natuurlijkheid behouden of versterkt wordt (Waterschappen).
- ★ Verbetering van de kwaliteit van het polderwater door de aanpak van overstorten.
- ★ De ontwikkeling via samenwerking van plannen zoals op Schouwen het plan Tureluur (Kapelle).
- ★ De vogel- en habitatrichtlijn omdat deze een afwegingskader geeft om zorgvuldig met de beschikbare ruimte om te gaan (Borsele).
- ★ De vogel- en habitatrichtlijn vanwege de externe werking.

Gebied met een natuurlijke overgang tussen rivier en waterkering (Zeeuwsch-Vlaanderen)

Thema 4

TOERISME-RECREATIE

STREEFBEELD

Verdere versterking van het toerisme via de ketens kust-strand-achterland en natuurbeleving-scheepvaart-beleving-(open)achterland-cultuur-historie. Behoud en versterking van het woon- en leefklimaat.

Een Westerschelde waar met respect voor de leefomgeving de eigen bevolking en toeristen op actieve (zeilen, zwemmen, surfen) en passieve (zonnen en het bekijken van boten, vogels en zeehonden) wijze kunnen genieten van de Westerschelde in al haar facetten (scheepvaart, natuur, cultuur, historie). Waarbij de risico's voor de gezondheid en de gevaren van de scheepvaart beperkt zijn en de natuurgebieden toegankelijk.

HUIDIGE SITUATIE

Voor de Westerschelde kustgemeenten is het toerisme, vooral de strandverblijfsrecreatie naast varen, zeilen, surfen en hengelen, een zeer belangrijke economische pijler. Het scheepvaartverkeer van en naar Antwerpen langs de kust is daarbij een bijkomende attractie. Door de slechte waterkwaliteit van het water dat vanuit Vlaanderen op het kustwater wordt geloosd, is de zwemwaterkwaliteit voor de Zeeuwsch-Vlaamse kust onvoldoende. Dit verhindert dat de Zeeuwsch-Vlaamse kustgemeenten de Blauwe Vlag krijgen. Een probleem vormt ook het strandafval, dat voor een groot deel afkomstig is van de beroepsscheepvaart. Munitieresten, die soms op het strand worden gevonden, vormen ook een probleem.

BEDREIGINGEN

Gemeenten en waterschappen ervaren op dit moment de volgende (potentiële) bedreigingen met betrekking tot het gewenste streefbeeld:

- ★ De afname van toerisme en recreatie door de huidige en mogelijk verdere verdieping van de Westerschelde (Oostburg, Sluis-Aardenburg). Mogelijke gevolgen hiervan zijn toename van het vervoer van gevaarlijke stoffen, de afname van de stabiliteit van de stranden en een verdere beperking van de recreatievaart.
- ★ Het verdwijnen van de veerdiensten over de Westerschelde (Oostburg, Sluis-Aardenburg, Hontenisse).

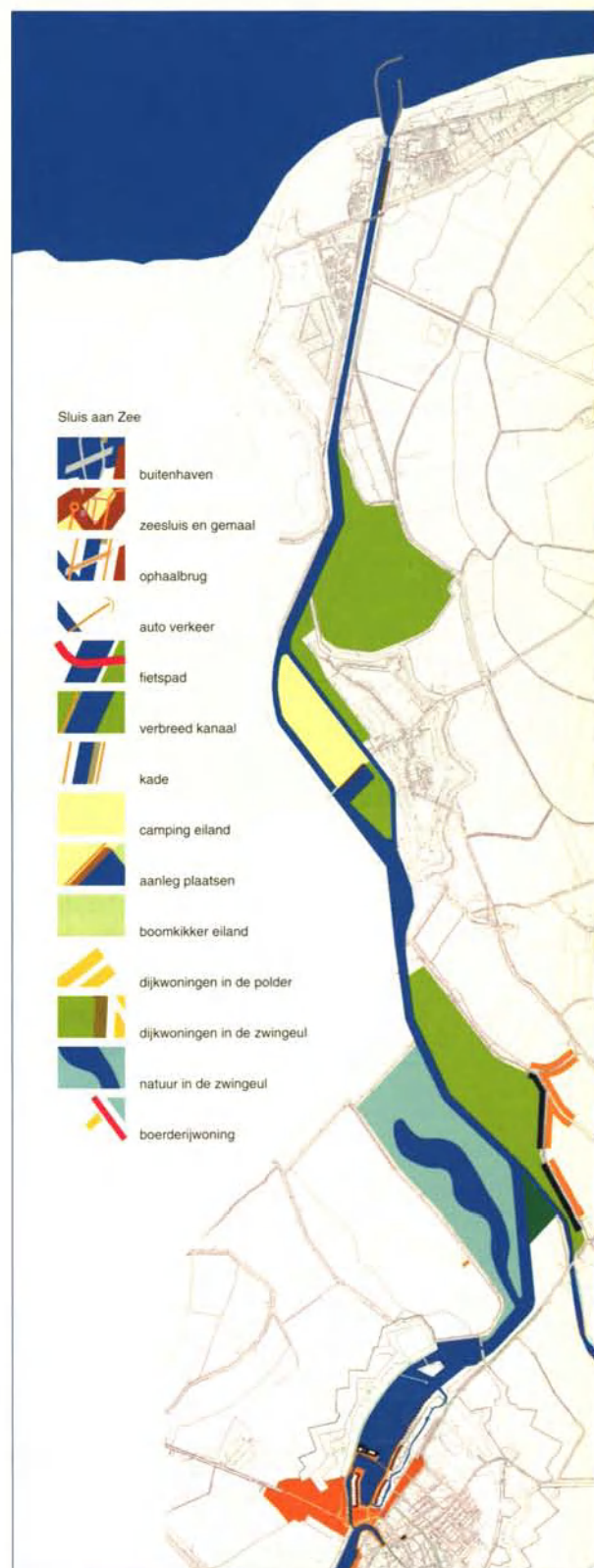
KANSEN

Gemeenten en waterschappen zien op dit moment de volgende (potentiële) kansen om het gewenste streefbeeld te realiseren:

- ★ Integraal kustzone beheer (robuuste duinen): de combinatie van veiligheid, natuurherstel of natuurontwikkeling met recreatief medegebruik (Oostburg, Sluis-Aardenburg, Veere). In dit kader is Sluis aan Zee een goed voorbeeld. Hierin wordt getracht polderwaterafvoer, natuurlijkheid en recreatie te combineren.

- ★ Meer aandacht voor toeristisch-recreatief medegebruik bij de invulling van andere functies. Een voorbeeld is de aanleg van (buitendijkse) fietspaden indien dit mogelijk is (alle gemeenten). Andere voorbeelden van meer aandacht voor recreatief medegebruik bij het kust- en dijkonderhoud door Rijkswaterstaat en waterschappen zijn de aanleg van strandjes bij Terneuzen en Hontenisse, (extra) strandsuppleties ter versterking van de recreatie en het strandtoerisme (Veere) of het aanbrengen van een goede ontsluiting van recreatielocaties en voorzieningen (bankjes, trappen, informatieborden).
- ★ Meer ruimte voor maatwerk, zoals een niet uniform beheer van de Noordzeekust (Oostburg, Sluis-Aardenburg, Waterschap Zeeuws-Vlaanderen).
- ★ Verbetering van de waterkwaliteit van het water dat Vlaanderen op het Noordzee kustwater loost, zodat de Blauwe Vlag kan worden verkregen (Sluis-Aardenburg, Oostburg).
- ★ Maatregelen ter vermindering van het scheepsafval (Veere, Vlissingen, Sluis-Aardenburg, Oostburg) en voorzieningen voor riolering (Veere).
- ★ Uitbreiding van de jachthavens (Hontenisse, Terneuzen) bij verbreding van het kanaal Gent-Terneuzen.
- ★ Aanleg jachthaven en vaarweg (Sluis-Aardenburg).
- ★ Het aanbrengen van functie scheiding in de Westerschelde zodat de recreatievaart behouden blijft en versterkt kan worden, specifiek in de monding van de Westerschelde (Oostburg, Sluis-Aardenburg).
- ★ Versterking van de keten (biologische)landbouw-natuur-toerisme-recreatie.
- ★ Versterking van de visserij functie met uitstraling naar recreatie.

Planontwikkeling Sluis aan Zee

Buitendijkse
werkwegen/fietspaden

Thema 5

OVERIGE FUNCTIES

STREEFBEELD

Behoud (zandwinning, archeologisch waardevolle gebieden) en zo mogelijk versterking (visserij, snijden zeegroenten, wonen/bouwen aan de Schelde) van de overige functies.

HUDIGE SITUATIE

In de Westerschelde komen de volgende overige gebruiksfuncties voor. De visserij op garnalen, kokkels en platvis in de monding van de Westerschelde. Zandwinning op diverse plaatsen in de Westerschelde. Het snijden van zeegroenten. In de bodem van de Westerschelde zijn enkele leidingstraten aanwezig. De Westerschelde kent enkele archeologisch waardevolle gebieden. Tenslotte speelt wonen/bouwen aan de Schelde een rol in diverse gemeenten.

BEDREIGINGEN

Gemeenten en waterschappen ervaren op dit moment de volgende (potentiële) bedreigingen met betrekking tot het gewenste streefbeeld door de huidige en mogelijk toekomstige verdieping:

- ★ Afname van de visserij.
- ★ Afname van de mogelijkheden van wonen/bouwen aan het water.
- ★ Aantasting van de leefbaarheid (calamiteiten, geluid, lucht) in Oost Zeeuwsch-Vlaanderen door een verder westelijke ontwikkeling van de linkeroever van Antwerpen (Hulst).
- ★ Het verdwijnen van archeologisch waardevolle gebieden.
- ★ Het verdwijnen van de veerdiensten vermindert de leefbaarheid van West Zeeuwsch-Vlaanderen en heeft gevolgen (werk, onderwijs, (koop)toerisme) voor Vlissingen, Oostburg en Sluis-Aardenburg).

Karikaturale versies autonome ontwikkelingen langs de Scheldeoevers

KANSEN

Gemeenten en waterschappen zien op dit moment de volgende (potentiële) kansen om het gewenste streefbeeld te realiseren:

- ★ Weer wonen aan/op het water versterkt het "Scheldegevoel" (Oostburg, Sluis-Aardenburg en Vlissingen).
- ★ Uitbreiding van de (schaal- en schelpdier-) visserij (Reimerswaal).

Thema 6

BESTUURLIJKE SAMENWERKING

STREEFBEELD

Een zakelijke, doelmatige samenwerking tussen alle betrokkenen (gemeenten en waterschappen onderling en tussen gemeenten en waterschappen met Rijk, Rijkswaterstaat, Provincie, Vlaanderen en de sectoren). Bij de planvorming meer ruimte voor medegebruik en bij de uitvoering meer mogelijkheden voor maatwerk door meer te delegeren naar gemeenten en waterschappen.

HUIDIGE SITUATIE

Met betrekking tot de Westerschelde vinden gemeenten en waterschappen de samenwerking tussen gemeenten en waterschappen onderling en tussen de gemeenten en waterschappen met Rijk, RWS en Provincie onvoldoende. Verder is er (te) weinig contact met Vlaanderen. Een van de redenen is dat het beleid m.b.t. de Westerschelde elders (Middelburg, Den Haag, Brussel) werd/wordt bepaald. Gemeenten en waterschappen vinden dat daarbij te vaak te veel in detail wordt vastgelegd. Er wordt weinig ruimte gelaten voor maatwerk via inbreng van de gemeenten of waterschappen. Gemeenten en waterschappen vinden dat er in beleid en uitvoering te weinig rekening werd/wordt gehouden met hun wensen en belangen. Er is hierdoor langzamerhand veel oud zeer naar Den Haag, RWS en Provincie ontstaan. Gemeenten en waterschappen vinden overigens een gezonde portie gereserveerdheid naar andere overheden positief. Ook de samenwerking onderling tussen de gemeenten en waterschappen was en is niet optimaal. Dit geldt met name voor de samenwerking tussen de gemeenten ten noorden en ten zuiden van de Westerschelde. De reden hiervoor is dat de belangen van de diverse gemeenten niet altijd hetzelfde zijn. Samenwerking ontstaat vooral bij gemeenschappelijke belangen. Gemeenten en waterschappen vinden een gezonde portie onderlinge concurrentie overigens positief. Ook cultuurverschillen spelen een rol en het feit dat de gemeenten nogal uit elkaar liggen en gescheiden zijn door de Westerschelde. Hierdoor is er weinig sociale samenhang en daardoor weinig sociale binding.

BEDREIGINGEN

Gemeenten en waterschappen ervaren op dit moment de volgende (potentiële) bedreigingen met betrekking tot het gewenste streefbeeld:

- ✱ De internationalisering (Nederland met Vlaanderen, EU) van de beleidsvorming. Het beleid wordt steeds meer in Den Haag of Brussel bepaald waarbij koppelingen met andere beleidsvelden of items buiten Zeeland of de Westerschelde het uiteindelijke resultaat voor de Westerschelde bepalen.
- ✱ Het verder uiteen gaan lopen van de gemeentelijke belangen. Dit betreft met name de belangen van de havengemeenten (Vlissingen, Borsele en Terneuzen) ten opzichte van die van de recreatie- en woongemeenten (Oostburg, Sluis-Aardenburg, Hontenisse en Hulst) en van gemeenten (Reimerswaal, Kapelle en Borsele) die de toename van het vervoer en de onveiligheid te verwerken krijgen.
- ✱ De herindeling van Zeeuwsch-Vlaanderen (Sluis-Aardenburg).

KANSEN

Gemeenten en waterschappen zien op dit moment de volgende (potentiële) kansen om het gewenste streefbeeld te realiseren:

- ★ Interactieve planvorming op bestuurlijk niveau.
- ★ De recent afgeronde fusies tot de huidige twee waterschappen.
- ★ Een beter functioneren van het Bestuurlijk Overleg Westerschelde (ROWS).
- ★ De toename van het economische belang van de Westerschelde.
- ★ De diverse visievormingen van Rijk en Provincie met betrekking tot de (Zeeuwse) Delta.
- ★ Een minder uniforme Middelburgse, Haagse en Brusselse regelgeving met meer kansen voor een individuele benadering en maatwerk (Oostburg).
- ★ De internationalisering (EU) van de beleidsvorming.
- ★ De herindeling van Zeeuwsch-Vlaanderen (Terneuzen).
- ★ Meer contact tussen provincie Zeeland en Vlaanderen (Hulst).

STREEFBEELD VOOR DE WESTERSCHELDE

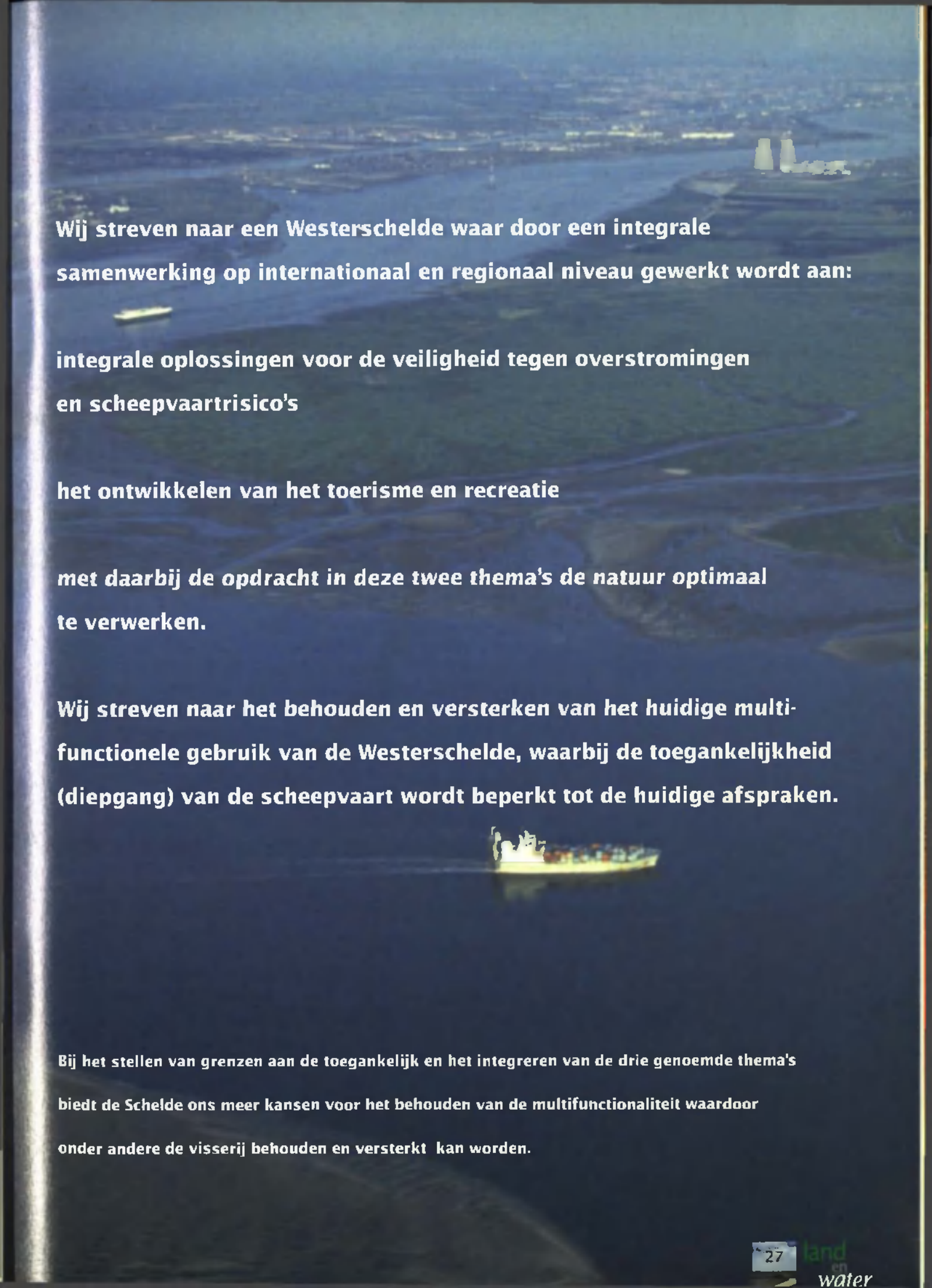
Gemeenten en waterschappen zijn op basis van het rapport

Land en Water: *een synthese voor nu en later*

tot het volgende streefbeeld voor de Westerschelde gekomen.

De Westerschelde neemt in onze maatschappij voor onze activiteiten en de natuur een belangrijke plaats in. Wij zijn van mening dat gezien de impact van deze activiteiten in en om het estuarium het gewenst is een actieve rol te spelen bij de verdere ontwikkelingen van het estuarium. Het estuarium is onder druk komen te staan door in het verleden uitgevoerde inpolderingen, verhoging en verbreding van de waterkeringen, een verruiming van de vaarweg ten behoeve van de scheepvaart en watervervuiling. Veel bedreigingen voor gemeenten en waterschappen zijn een direct gevolg van het toegankelijk houden van de Westerschelde voor de zeescheepvaart. Voor het terugdringen van de watervervuiling worden acties opgezet en uitgevoerd.

Op basis van de inventarisatie zijn we van mening dat het tijdstip gekomen is om de aandacht op een drietal thema's te richten waarbij de multifunctionaliteit van de Westerschelde behouden blijft. Hierbij staat ons het volgende streefbeeld voor ogen:

Wij streven naar een Westerschelde waar door een integrale samenwerking op internationaal en regionaal niveau gewerkt wordt aan:

integrale oplossingen voor de veiligheid tegen overstromingen en scheepvaartrisico's

het ontwikkelen van het toerisme en recreatie

met daarbij de opdracht in deze twee thema's de natuur optimaal te verwerken.

Wij streven naar het behouden en versterken van het huidige multifunctionele gebruik van de Westerschelde, waarbij de toegankelijkheid (diepgang) van de scheepvaart wordt beperkt tot de huidige afspraken.

Bij het stellen van grenzen aan de toegankelijk en het integreren van de drie genoemde thema's biedt de Schelde ons meer kansen voor het behouden van de multifunctionaliteit waardoor onder andere de visserij behouden en versterkt kan worden.

BIJLAGEN

Bij dit rapport zijn de volgende bijlagen opgenomen.

Bijlage I Het door de **Taakgroep** geaccordeerde **projectplan**.

Bijlage II De toegepaste werkwijze.

Bijlage III De data en deelnemers aan de 12 interviews en de data van de bijeenkomsten van de werkgroep, begeleidingscommissie en Taakgroep Westerschelde.

BIJLAGE I

Het projectplan zoals goedgekeurd door de Taakgroep Westerschelde van de Vereniging van Nederlandse Riviergemeenten (VNR) op 23 februari 2000 in Kapelle

KANSSEN EN BEDREIGINGEN VOOR WESTERSCHELDE GEMEENTEN EN WATERSCHAPPEN

Een inventarisatie van belangen en knelpunten in relatie tot het (inter)nationaal beleid voor de (Wester)schelde die gemeenten en waterschappen langs de rivier ondervinden.

Gemeenten en waterschappen worden in toenemende mate geconfronteerd met nieuw beleid of nog te ontwikkelen beleid wat betrekking heeft op het Westerschelde gebied. Dit behelst niet alleen de rivier de Westerschelde, maar ook de direct aansluitende binnendijkse gebieden. Vanuit zowel de rivier gerelateerde activiteiten als vanuit de landelijke activiteiten wordt er steeds meer een aanspraak gemaakt op het grensgebied. De ruimte wordt schaars, zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin. De verschillende overheden geven ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid richting aan de werkzaamheden die bestaand en nieuwe beleid met zich meebrengen. Van gemeenten en waterschappen wordt verwacht dat ze niet alleen mede richting geven aan dit beleid, maar hieraan ook uitvoering geven.

Het is van belang dat de direct betrokkenen aangeven waar hun belangen en knelpunten voor wat betreft de Westerschelde en het aansluitende gebied liggen. De mogelijke ideeën en oplossingen kunnen tegelijk worden vermeld.

Alle gemeenten in het stroomgebied van de Westerschelde zijn lid van de Taakgroep Westerschelde en lid van de Vereniging van Nederlandse Riviergemeenten (VNR), m.u.v. de gemeente Kapelle.

Dit zijn:

1. Sluis – Aardenburg
2. Oostburg
3. Terneuzen
4. Hontenisse
5. Hulst
6. Reimerswaal
7. Kapelle (geen lid van de VNR)
8. Borsele
9. Vlissingen
10. Veere

De Zeeuwse Waterschapsbond heeft zitting in de Taakgroep als adviseur namens het Waterschap Zeeuwse Eilanden en het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen.

PLAN VAN AANPAK

De kansen en bedreigingen worden door elke gemeente of waterschap verschillend ervaren. Deze zijn mede afhankelijk van de eigen gestelde doelen. De werkgebieden van de gemeenten en waterschappen sluiten niet op elkaar aan. Als uitgangspunt is daarom gekozen het stroomgebied van de Westerschelde (monding tot aan de Belgische grens, kaart Beleidsplan Westerschelde) met een landinwaartse grens van 2 km. Daaraan gekoppeld worden de eigen doelen die gemeenten en waterschappen nastreven. De inventarisatie heeft betrekking op de 10 gemeenten en 2 waterschappen langs de Westerschelde. De informatie die reeds beschikbaar is via provincie en Rijkswaterstaat wordt hierin meegenomen.

BIJLAGE I (VERVOLG)

DE WERKWIJZE IS ALS VOLGT:

1. Er wordt een vragenlijst samengesteld waarin aangegeven kan worden welke doelen de gemeenten en waterschappen nastreven en waarin alle facetten die een relatie hebben met de Westerschelde worden behandeld. Hierbij wordt uitgegaan van de thema's die gebruikt zijn bij de Lange Termijn Visie van het Schelde estuarium. Dit zijn de thema's Veiligheid, Toegankelijkheid en Natuurlijkheid. Per thema wordt een onderverdeling aangebracht. Overlap is mogelijk.

VEILIGHEID:

Overstromingen (absolute of maximale veiligheid) Wonen en werken in risicogebieden (gecontroleerde overstromingen, ontpolderen) Risico's i.v.m. scheepvaartbewegingen (recreatie en beroepsvaart). Buitendijks bouwen, bouwen op waterkeringen.

TOEGANKELIJKHEID:

Verdere verdieping t.b.v. scheepvaart en daaraan gerelateerde economische expansie. Schelp- en zandwinning. Uitbreiding (jacht) havens en havencapaciteiten, uitbreiding infrastructuur of woongebieden.

NATUURLIJKHEID:

Waterkwaliteit verbeteren t.b.v. natuur, (sport)visserij, (vis, garnalen, schelpdieren) en recreatie (strand, dijk en waterrecreatie). Terugdringen lozingen, verontreinigingen vanuit diffuse bronnen Ruimte verbeteren t.b.v. de rivier zelf (rivierverruimende maatregelen, binnendijkse natte natuur of gereduceerd gedempt tij), recreatie (binnendijkse en buitendijkse recreatie, doorgaande fietspaden en lange afstand wandelpaden)

2. Aan elke gemeente en waterschap wordt een vragenlijst met bijbehorende kaart gezonden. In aansluiting daarop volgt na een aantal weken een interview, waarbij nog een toelichting op de vragenlijst kan worden gegeven. Dit betekent in totaal 12 bezoeken.

3. De uitkomsten worden in conceptvorm gebundeld naar thema en op kaart materiaal weergegeven.
4. De concept uitkomsten worden in 1 of 2 bijeenkomsten gepresenteerd en eventueel bijgesteld.
5. In een eindrapportage worden alle resultaten vastgelegd. (streefdatum 1 september)
6. Er wordt een centrale presentatie gehouden die aansluit op de activiteiten voor de Langetermijnvisie.

Voor het opstellen van de vragenlijst, de beoordeling van de conceptrapportage e.d. wordt een bestuurlijke begeleidingscommissie en ambtelijke werkgroep geformeerd.

BEGELEIDINGSKOMMISSIE:

1. Mevr. L.C. Poppe -de Looff
Gemeente Vlissingen
2. Mevr. C. Bolijn- Hertzberger
Gemeente Oostburg
3. Dhr. A. Verbree
Gemeente Reimerswaal
4. Dhr. W.A. Gosselaar
Zeeuwse Waterschapsbond
5. Dhr. B. van Eck
projectleider Schelde InformatieCentrum
6. Mevr. M. E. Plugge
secretaris Taakgroep Westerschelde

DE AMBTELIJKE WERKGROEP:

1. Mevr. M.E. Plugge
Gemeente Vlissingen
2. Dhr. F. Sanderse
Gemeente Oostburg
3. Dhr. F. Steijaert
Gemeente Terneuzen
4. Dhr. D. Visser
Gemeente Reimerswaal
5. Dhr. J. Minderhoud
Waterschap Zeeuwse Eilanden

BIJLAGE I (VERVOLG)

De uitvoering van het onderzoek komt in handen van het Schelde InformatieCentrum, waarbij een ondersteuning plaatsvindt vanuit de ambtelijke werkgroep. De leden van de ambtelijke werkgroep fungeren als contactpersonen voor de geselecteerde onderwerpen en als contactpersonen naar de gemeenten en waterschappen.

Het Schelde InformatieCentrum heeft aangegeven graag deze opdracht te willen uitvoeren. Zij kan deze opdracht uitvoeren in het kader van "Informatie op maat". Zij gaat er daarbij wel van uit dat gemeenten en waterschappen de benodigde informatie aanleveren. Het definitieve rapport is een produkt van de Taakgroep Westerschelde.

Dit betekent dat indien de resultaten in september 2000 gereed moeten zijn er uiterlijk 1 maart gestart moet worden (rekening houdend met de zomervakantie).

KOSTENRAMING EN FINANCIERING

Bij de uitvoering van de werkzaamheden kunnen drie verschillende actoren worden onderscheiden

- ✶ De werkgroep
- ✶ De betrokken gemeenten en waterschappen
- ✶ Het Schelde InformatieCentrum

In de tabel hiernaast is een raming gemaakt van de uren die besteed zullen worden aan de uitvoering van de werkzaamheden.

Uitgaande van het gemiddelde uurtarief van fl. 100,- komt het totale project op fl. 63.800,-. Voor porto, telefoon en dergelijke zal een bedrag gerekend moeten worden van f. 1000,-

De personele kosten worden gedragen door de gemeenten en waterschappen zelf. Het Schelde InformatieCentrum zal haar bijdrage financieren uit de "Informatie op maat". De kosten voor het rapport zelf zijn nog niet

Planning		week
Voorbereiding	3 weken	09 - 11
Opstellen vragenlijst	3 weken	12 - 14
Beantwoorden vragenlijsten		
gemeenten en waterschappen	3 weken	15 - 17
Interviews gemeenten en waterschappen	2 weken	18 - 19
Verwerking ingevulde lijsten	4 weken	20 - 23
Bijeenkomst presentatie concept resultaten	3 weken	24 - 26
Opstellen eindrapportage	3 weken	27 - 29
Totale doorlooptijd	21 weken	

bekend. Aangezien te kennen is gegeven een sober rapport te produceren verzoeken we elke participant een bijdrage van maximaal fl. 2000,- hiervoor te reserveren. We vragen de Taakgroep (VNR) de kosten van porto, telefoon e.d. voor hun rekening te nemen.

Activiteit	Schelde Informatie Centrum	Werk-groep	Gemeenten/ Waterschap-pen (12)
Voorbereiding	20	-	-
Opstellen vragenlijst	30	30	
Uitvoeren interviews	24	24	120
Beantwoorden vragenlijst			120
Verwerking ingevulde vragenlijst	60		
Bijeenkomst bespreking concept resultaten	10	10	120
Opstellen definitieve rapportage	40	30	
Totaal	184	94	360

BIJLAGE II

DE TOEGEPASTE WERKWIJZE

Bij de uitvoering van de studie is de volgende werkwijze toegepast. Deze werkwijze wijkt op onderdelen af van de werkwijze zoals weergegeven in het projectplan (zie Bijlage I).

1. na ontvangst van het projectplan heeft de contactpersoon bij gemeente of waterschap een representatieve afvaardiging samengesteld. In het algemeen bestond deze uit een bestuurder en een tot drie personen uit de afdelingen Milieu, Ruimtelijke Ordening of Juridische Zaken.
2. vervolgens is de datum vastgelegd voor het interview.
3. daarna is het interview gehouden en wel met behulp van het schema dat hieronder is afgedrukt. Bij het interview waren naast

de afvaardiging van de gemeenten of waterschappen in het begin drie, later twee, leden van de werkgroep aanwezig. Twee, later één, om het interview te leiden en één om het verslag van het interview te maken. Het interview heeft 1,5 tot 3 uur geduurd.

4. het verslag van het interview is vervolgens toegezonden aan de contactpersoon bij gemeente of waterschap. Samen met de contactpersoon is daarna een door gemeente of waterschap goedgekeurd verslag van het interview gemaakt.
5. vanuit de 12 verslagen is tenslotte het rapport gemaakt. Concept versies daarvan zijn besproken in ambtelijke werkgroep en bestuurlijke begeleidingscommissie. Het concept rapport is besproken op de vergadering van de Taakgroep Westerschelde op 6 september 2000 in Terneuzen.

lijst 1	lijst 2	lijst 3	lijst 4	lijst 5
veiligheid	toegankelijkheid (zee- en binnenscheepvaart)	natuurlijkheid	recreatie	economie
overstromingsgevaar	vaargeuldiepte	steltlopers (vogels)	strandrecreatie (kwaliteit zwemwater)	scheepvaart
risicocontouren	vaargeulbreedte	schaal & schelpdieren	dijkrecreatie (fietsen, hengelsport, kwaliteit viswater)	visserij
aanvaringen/ongelukken	baggeren, storten	kraam/kinderkamer	waterrecreatie (zeiljachten, motorjachten, surfers, jet- en waterski's)	zandwinning
waterstand (verdiepen)		zeehonden	verblijfsrecreatie	
basiskustlijn		waterkwaliteit	buitendijkse fietspaden	
waterberging- en afvoer		natuurwaarde (biodiversiteit, bescherming, zeldzame soorten)	fietsveren	
vooroeververdediging		natuurbeleving		
trefwoorden ruimtelijke ordening				
waterkeringen	stortdepots baggerspecie	natuurgebieden (rust-ruipaatsen, vogels, fourageergebied)	strand- en strandpaviljoens	havenindustrie/scheepvaart
vooroeververdediging		schorren, slikken, duinen	campingterreinen, bungalowparken	bedrijventerreinen
zonering water (vaargeul, zeescheepvaart, overslag en ankerplaatsen, binnenscheepvaart, (snelle) recreatievaart, sportvisserij)		zonering betreding (betredeindsgebieden zee- en groenten, buitendijkse fietspaden, zonering betreding strand)	jachthavens	land- en tuinbouw
				woningbouw op/langs zeewering

overige trefwoorden: windmolen- en zendmastparken, leidingstraten, archeologisch waardevolle gebieden, veerdiensten/tunnel, bestuurlijke samenwerking

BIJLAGE III

Data en deelnemers aan de 12 interviews en data van de vergaderingen van de ambtelijke werkgroep, bestuurlijke begeleidingscommissie en Taakgroep Westerschelde.

De studie is uitgevoerd door een ambtelijke werkgroep samen met het Schelde Informatie-Centrum. De studie is begeleid door een bestuurlijke begeleidingscommissie. De samenstelling van beide staat in Bijlage I vermeld. De studie is voorts enkele malen besproken in de Taakgroep Westerschelde. Hieronder zijn de data en deelnemers aan de 12 interviews en de data van de vergaderingen van de werkgroep, begeleidingscommissie en Taakgroep vermeld.

DE 12 INTERVIEWS: DEELNEMERS EN DATA

Borsele, donderdag 8 juni, 9.00-11.00.

Afvaardiging gemeente dhr. P. Vollaard (wethouder), dhr. J. Huijsman (R.O.M.). Aanwezig namens de werkgroep mevr. M. Plugge en mevr. A. Phernambucq.

Hontenisse, vrijdag 9 juni, 9.00-11.45.

Afvaardiging gemeente dhr. A. Vogelaar (burgemeester), dhr. B. Pauwels (wethouder), mevr. C. van de Broucke (RO), dhr. L. v.d. Walle (Milieu). Aanwezig namens de werkgroep dhr. F. Steijaert en mevr. A. Phernambucq.

Hulst, maandag 15 mei, 13.00-15.00.

Afvaardiging gemeente dhr. W.D.M. Kaijser (wethouder), dhr. J.H.A. van den Boogert (VROM) en dhr. A.A.M. Totté (RO, Grondzaken en Econ. Zaken). Aanwezig namens de werkgroep dhr. B. van Eck en mevr. A. Phernambucq.

Kapelle, dinsdag 6 juni, 15.00-16.30.

Afvaardiging gemeente dhr. J.A. Priem (Econ. Zaken), C.J.M. Uitterhoeve (RO), J. Verswijveren (Milieu). Aanwezig namens de werkgroep dhr. D. Visser en mevr. A. Phernambucq.

Oostburg, woensdag 10 mei, 9.00-11.00.

Afvaardiging gemeente mevr. C. Boliijn-Hertzberger (wethouder), dhr. A.M. van Gessel (Jur. Zaken), dhr. R. Bijl (Milieu). Aanwezig namens de werkgroep dhr. F. Sanderse, dhr. B. van Eck en mevr. A. Phernambucq.

Reimerswaal, donderdag 11 mei, 8.30-10.30.

Afvaardiging gemeente dhr. M. van Overloop (wethouder RO), dhr. J. Smeenk (projectleider bestemmingsplan buitengebied), dhr. K. Kloet (bouwen en wonen). Aanwezig namens de werkgroep dhr. D. Visser, dhr. B. van Eck en mevr. A. Phernambucq.

Sluis-Aardenburg, vrijdag 26 mei, 9.00-11.00.

Afvaardiging gemeente dhr. G. van Daele (wethouder), dhr. A. Ingels (RO) en mevr. E. Gerritse-Dekker (RO). Aanwezig namens de werkgroep dhr. F. Sanderse en mevr. A. Phernambucq.

Terneuzen, dinsdag 18 april, 14.00-16.00.

Afvaardiging gemeente dhr. G. Christiaanse (Jur. Zaken), dhr. C. de Vos (Milieu), dhr. A. Hangoor (RO). Aanwezig namens de werkgroep dhr. F. Steijaert, dhr. B. van Eck en mevr. A. Phernambucq.

Veere, dinsdag 30 mei, 15.00-17.00.

Afvaardiging gemeente dhr. R. Dekker (recreatie en toerisme), dhr. F. Leynse (milieu). Aanwezig namens de werkgroep mevr. M. Plugge en dhr. B. van Eck.

Vlissingen, vrijdag 28 april, 14.00-16.00.

Afvaardiging gemeente mevr. L. Poppe-de Looft (wethouder), dhr. A. Matze (milieu). Aanwezig namens de werkgroep mevr. M. Plugge, dhr. B. van Eck en mevr. A. Phernambucq.

BIJLAGE III (VERVOLG)

Waterschap Zeeuwse Eilanden,

dinsdag 3 mei, 8.30-11.30.

Afvaardiging waterschap mevr. S.M. Vermue (gezworene), dhr. J.A. van Werkum (hoofd Planvorming Waterbeheer), dhr. B. van Liere (hoofd afdeling Beheer en Onderhoud sector Waterkeringen), A.G. Marinisse (beleidsmedewerker afdeling Planvorming sector Wegen). Aanwezig namens de werkgroep dhr. J. Minderhoud en dhr. B. van Eck.

Waterschap Zeeuws-Vlaanderen,

donderdag 18 mei, 13.30-16.00.

Afvaardiging waterschap dhr. A. Paauwe (dagelijks bestuur), dhr. A. Provoost (afdelingshoofd waterkeringen), mevr. Y. van Scheppingen (aquatisch ecoloog). Aanwezig namens de werkgroep dhr. J. Minderhoud en dhr. B. van Eck.

DATA VERGADERINGEN

Vergaderingen werkgroep:

2 maart, 15 maart, 20 april, 23 mei, 4 juli, 14 juli, 26 juli, 15 augustus, allemaal bij het Rijks Instituut voor Kust en Zee, Middelburg, 16 augustus Hontenisse

Ambtelijke bijeenkomst contactpersonen:

16 augustus Hontenisse

Vergaderingen begeleidingscommissie:

23 maart Vlissingen, 10 mei Goes, 26 juni Goes, 23 augustus Vlissingen.

Vergaderingen Taakgroep Westerschelde:

23 februari Kapelle, 31 mei Hulst en 6 september Terneuzen.

COLOFON

UITGAVE

Taakgroep Westerschelde,
Vereniging Nederlandse Riviergemeenten
Secretariaat:
Stadhuisplein 2
Postbus 3000
4380 GV Vlissingen

UITVOERING

Inventarisatie en opstellen van rapport door:
Bert van Eck en Anja Phernambucq
Schelde InformatieCentrum, Middelburg

HIERAAN HEBBEN MEEGEWERKT

De gemeenten:

Borsele
Hontenisse
Hulst
Kapelle
Oostburg
Reimerswaal
Sluis-Aardenburg
Terneuzen
Veere
Vlissingen
De waterschappen:
Zeeuwse Eilanden
Zeeuws-Vlaanderen

FOTOGRAFIE EN TEKENINGEN:

Rijks Instituut voor Kust en Zee
Jan v.d. Broeke
Ruben Oreel
Sky Pictures, Zeeland-Airport
Kuiper compagnons, Rotterdam
Walcherse Bouwunie BV, Grijpskerke
Gemeente Oostburg
Gemeente Reimerswaal
Gemeente Sluis-Aardenburg
Gemeente Terneuzen
Gemeente Vlissingen
Waterschap Zeeuws-Vlaanderen, Terneuzen

VORMGEVING EN PRODUCTIE

Nilsson/Partners - Goes
Studio voor creatieve communicatie